

Org. jed.	Broj	Prilog	Vrijednost
217/18	-05/02		

STRATEGIJA STJECANJA MUZEJSKE GRAĐE

Uvod

Proces nabave muzejske građe u Muzeju moderne i suvremene umjetnosti provodi se sustavno, povodeći se objektivnim, racionalnim i znanstvenim kriterijima kako bi muzejska zbirka prezentirala relevantna umjetnička dostignuća na području moderne i suvremene umjetnosti te služila sadašnjem i budućem interesu istraživanja i prezentiranja.

Sakupljanje muzejske građe usklađeno je s temeljnim smjernicama unutar kojih se odvija djelovanje Muzeja. Misija Muzeja je da svojim zbirkama, izložbama i različitim programima uspostavlja dijalog prošlosti i suvremenosti, širi znanje i razumijevanje umjetnosti i vremena u kojemu ona nastaje te potiče uživanje, kritičnost i kreativnost publike.

U sedam desetljeća postojanja, riječki je muzej bio stjecište avangardnih pojava na nacionalnoj likovnoj sceni što se je odražavalo i na građenje muzejske zbirke. S obzirom na to da je u svojoj dugogodišnjoj povijesti djelovao u prostorima koji nisu bili prilagođeni muzejskim potrebama i nisu zadovoljavali muzejske standarde, pogotovo one koji se tiču prostornih zadatosti, Muzej je tek kratak period imao stalni postav što se kosi osnovnim zakonskim odredbama o muzejskoj djelatnosti.

Useljavanjem u novi muzejski prostor, nekadašnji industrijski kompleks, tzv. H objekt tvornice Rikard Benčić, koji je prenamijenjen i rekonstruiran ciljano za smještaj MMSU-a, otvaraju se mogućnosti za djelovanje koje će odgovarati potrebama muzeja 21. stoljeća. Useljavanje u novi prostor odvija se u fazama: prva je realizirana u rujnu 2017. kada se Muzej useljava u dio prizemlja i prvi kat bivše tvornice, a konačno uređenje planira se finalizirati do 2020. godine, čime će Muzej dobiti adekvatnu prostornu kvadraturu u kojoj će se moći prezentirati i stalni postav.

Pored toga, useljavanjem u namjenski rekonstruiran prostor, dobivaju se prostorne mogućnosti za čuvanje i adekvatnu zaštitu muzejske građe te za akvizicije onih predmeta čije je čuvanje zahtjevnije, bilo da se radi o materijalnim karakteristikama radova ili o njihovim dimenzijama, pa će i to biti jedan od kriterija pri nabavi novih predmeta koji se u dosadašnjoj praksi nije mogao ispunjavati.

Muzeološka koncepcija stalnog postava uzet će u obzir ukupnost muzejske građe koja pokriva likovnu umjetnost 20. i 21. stoljeća s naglaskom na manjim segmentima koji se odnose na posebnosti kolekcije, primjerice međuratnog razdoblja (epizoda međuratne Rijeke), ili važnih, relativno kratkotrajnih fenomena kao što su Saloni (1956., 1959., 1961. i 1963.), ili pak manifestacija koje su radi svog dugogodišnjeg trajanja predstavljale identifikacijsku karticu MMSU-a (Bijenale crteža, Bijenale mladih).

Muzejska bi zbirka trebala reflektirati sliku onoga što želimo prikazati u budućem stalnom postavu te su nove muzejske akvizicije usmjerene u tom smjeru. Istovremeno, svaki novo

nabavljeni muzejski predmet trebao bi biti primjenjiv u prezentaciji povremenih samostalnih, tematskih, studijskih, edukativnih, informativnih ili problemskih izložbi.

Programska djelatnost MMSU-a usmjerena je i na umrežavanja sa srodnim, regionalnim, europskim institucijama s kojima razmjenjuje ili producira zajedničke programe bazirane na suvremenoj umjetničkoj produkciji. Izlagački trendovi u dosadašnjoj su muzejskoj praksi rezultirali novim akvizicijama, što se pokazalo kao funkcionalan način stvaranja fundusa, pa se takva politika nabave građe planira nastaviti i u budućnosti.

Muzejski fundus

Fundus MMSU-a čini oko 8000 muzejskih predmeta koji su raspoređeni u jedanaest zbirki. Iako građa obuhvaća period od kraja 19. stoljeća, najstariji radovi zastupljeni su tek s nekoliko desetaka primjera. Glavnina radova produkt je umjetničkih ostvarenja 20. stoljeća, a aktivno se prati i suvremena umjetnička praksa tako da su recentni radovi u kontinuiranom rastu.

Muzejski predmeti raspoređeni su u zbirke na način da su se slijedila obilježja materijala i tehnika izrade pa tako u fundusu MMSU-a imamo sljedeće zbirke:

- Zbirka slikarstva
- Zbirka crteža
- Zbirka skulptura
- Zbirka grafika
- Zbirka fotografija
- Zbirka medijske umjetnosti, filma i videa
- Zbirka plakata

Muzej ima i četiri specijalizirane zbirke koje predstavljaju zaokružene cjeline budući da obuhvaćaju radove pojedinog autora:

- Zbirka Romolo Venucci
- Zbirka Božidar Rašica
- Zbirka Slavko Grčko
- Zbirka Mirko Ilić

Muzejske zbirke

Zbirka slikarstva

Zbirka slikarstva, kao jedna od najstarijih muzejskih zbirki, bila je jezgra prvoga stalnog postava Muzeja. Obuhvaća slikarske radove nastale u vremenskom rasponu od druge polovice 19. st. do recentnih umjetničkih ostvarenja. Od najranijih portreta akademskog realizma preko antologijskih radova hrvatske moderne te avangardnih pokreta prve polovice 20. st., lirske i geometrijske apstrakcije, informela, Nove slike, konceptualne i postkonceptualne umjetnosti, Zbirka predstavlja presjek kroz najvažnije pokrete i pojave u nacionalnoj likovnoj umjetnosti. Manifestacije koje su se održavale u Muzeju od 50-ih do 90-ih godina, riječki *Saloni* i *Bijenale mladih* rezultirali su brojnim akvizicijama značajnima za rekonstrukciju ključnih pojava u likovnom stvaralaštvu druge polovice 20. st.

Cilj skupljanja. Iako zbirka čuva antologijska umjetnička ostvarenja 20. st., pojedini autori koji su svojim djelovanjem obilježili prošlo stoljeće u zbirci nisu zastupljeni ili su zastupljeni s nedovoljnim brojem reprezentativnih radova. Iz tog bi razloga jedan od ciljeva nabave građe trebao biti popunjavanje nedostatnih autora vodeći računa o biranim, vrhunskim autorskim ostvarenjima. Isti bi se princip trebao primijeniti i vezano uz značajne manifestacije koje su obilježile izlagačku povijest muzeja. Izložbe poput *riječkih salona*, od kojih je najznačajniji Salon 54, ali i oni koji su uslijedili tj. Salon 56, Salon 59 te Salon 61 rezultirali su malim brojem radova koji su nakon održavanja izložbi ostali u fundusu Muzeja. Ukoliko se ukaže prilika za nabavom ključnih radova prikazanih na tim manifestacijama, oni bi se prioritarno trebali nabaviti.

Otkup je, iz objektivnih razloga, u nekoliko posljednjih godina reduciran što je rezultiralo time da Muzej nabavom ne prati suvremenu umjetničku produkciju na području slikarstva. Jedan od prioriteta bi trebao biti i nabava radova suvremenih autora, uključujući i one autore koji djeluju na lokalnoj umjetničkoj sceni, budući je poslanje Muzeja, između ostalog, i praćenje regionalne likovne produkcije. S obzirom na to da bi programska djelatnost trebala biti usklađena s muzejskim poslanjem MMSU-a, jedan od načina stjecanja novih akvizicija za zbirku je nabava radova prikazanih na godišnjim izložbama u Muzeju.

Zbirka crteža

Zbirka crteža sadrži radove umjetnika raznih poetika i izraza, koji se prikupljaju kao tumači opusa pojedinih autora ili pojava u hrvatskom likovnom razvoju, kao što su protagonisti *Moderne*, *Proljetnih salona*, grupe *Zemlja* i *Exat-51*. Od 1968. fundus se popunjava djelima međunarodnih umjetnika otkupom s bijenalnih izložbi crteža. U zbirci su zastupljeni raznoliki pristupi i definicije, ali uvijek s dominantnim elementom za određenje crteža, a to je - crta. Na prijelazu stoljeća raznovrsnost tehnika, tema i pristupa neprestano se mijenja i obogaćuje suvremenom digitalnom tehnologijom integriranom u umjetničko-crtački izraz. Uporabom različitih medija crtež prelazi klasične granice dvodimenzionalne plohe te se proširuju osnovni kriteriji pri njegovu uvrštavanju u zbirku.

Cilj skupljanja. U dosadašnjoj muzejskoj praksi, zbirka crteža bila je specifična po tome što je njen rast bio usko povezan s održavanjem Međunarodne izložbe crteža. Bijenalni karakter manifestacije predstavljao je kontinuirao poprište stjecanja novih akvizicija putem otkupnih nagrada ili donacija, domaćih i stranih autora. Crtež je forma koja u novije vrijeme bilježi izrazite promjene, evoluirala pojavom novih materijala i tehnika te izmiče tradicionalnim određenjima i razgraničenjima temeljenih na upotrijebljenim likovnim tehnikama. Velik dio recentnoga umjetničkog stvaralaštva uvjetovan je razvojem novih tehnologija, različiti se mediji međusobno prožimaju i paralelno egzistiraju, što otežava i/ili proširuje određivanje granice crteža. Nove akvizicije za zbirku trebale bi reflektirati stanje na nacionalnoj, suvremenoj crtačkoj sceni, dajući prednost autorima koji u svom radu prikazuju inovativnost u pristupu crtežu i čije se djelovanje odvija u okviru svjetskih crtačkih trendova.

Zbirka skulptura

Zbirka skulptura jedna je od najstarijih zbirki Muzeja, osnovana paralelno utemeljenju tadašnje Moderne galerije 1948., te trenutno sadrži petstotinjak radova uglavnom galerijskog

formata koji se protežu od početka 20. do početka 21. stoljeća. Ocrtava širok raspon umjetničkih htijenja i kretanja, zastupajući idejnu i formalnu pluralnost, inovacije i diskontinuitete karakteristične za modernu i suvremenu umjetnost. Jezgru Zbirke čine radovi iz pedesetih i šezdesetih godina 20. stoljeća, čije se prikupljanje vezuje na prva desetljeća djelovanja ustanove, a istaknuto mjesto zauzimaju i radovi umjetnika baziranih u širem riječkom području (od osamdesetih do dvijetisućitih godina). Dio radova prikupljen je akvizicijama prilikom organizacija samostalnih izložbi, dok su prepoznate manifestacije Muzeja, Saloni (1954. – 1963.) i Biennala mladih umjetnika Jugoslavije (1960. – 1991.) doprinijele regionalnom karakteru fundusa tj. zastupljenosti umjetnika iz područja bivše Jugoslavije. Uz specifične iznimke u području instalacija, recentniji je program otkupa zastao na donacijama i akvizicijama posredstvom samostalnih izložbi, uz povremene, ne i kontinuirane otkupe ključne za pregled razvoja skulpture na domaćoj sceni.

Cilj skupljanja. Program otkupa MMSU-a za Zbirku skulptura nastoji pratiti aktualna umjetnička kretanja, eksperimentiranje i inoviranje skulpturalne forme i širenje pojma skulpture na objekte, readymade, asemblaže, ambijente i instalacije koje nerijetko uključuju zvuk, sliku, video-sliku ili tekstualnu formu u izvedbu umjetničkog djela. U fokusu su novije generacije umjetnika primarno iz Hrvatske, (uvjetovano i financijskim okolnostima), čije se izložbeno djelovanje vezuje uz devedesete godine i početak milenija. Prvenstveno se radi o autorima koji nisu zastupljeni u fundusu, a čiji su radovi markeri inovativnih tematskih, stilsko-morfoloških i estetskih zaokreta u umjetnosti u posljednjih dvadesetak godina. Pritom se skulptura zahvaća u svojem proširenom karakteru, svejedno obuhvaćajući temeljne odrednice skulpturalne estetike: trodimenzionalnost pojavne forme, propitivanje prostornosti izvedenog djela, aktivacija izložbenog prostora, poticanje taktilnog dojma i iskustva pokreta i pokretljivosti promatrača.

Umjesto prioriteta nadopunjavanja nedostatno zastupljenih umjetničkih strujanja (poput konceptualne umjetnosti ili 'nove skulpture'), Zbirka se nadograđuje detektiranjem i interpretiranjem novih pojava u suvremenoj umjetnosti, usmjeravanjem prema radovima koji su nastali u posljednja dva desetljeća. Time podrazumijevamo poticanje vidljivosti i prisutnosti suvremenih umjetničkih praksi u kolekciji te profiliranje specifikuma pa i konkurentnosti Zbirke u odnosu na srodne institucije (npr. Galum, Split; MSU, Zagreb). Kao prioritete otkupe izdvajamo recentne radove umjetnika, čime pokušavamo nadomjestiti pomanjkanje aktualnih produkcija u fundusu uvjetovano poslijetranzicijskim i recesijskim okolnostima. Karakter Zbirke nastojimo profilirati otkupima koji ciljaju na:

- hvatanje aktualnih kretanja suvremene umjetnosti (osobito novih generacija i recentnih produkcija autora starije i mlađe generacije pritom potičući nove produkcije, site-specific radove te korelirajući otkupe s aktualnim programom retrospektivnih i studijskih izložbi pozvanih autora)
- povezivanje aktualnih usmjerenja s radovima već zastupljenim u fundusu na način zaokruživanja pojedinih tematskih segmenata ili medijskih podskupova Zbirke (npr. instalacije, ready made, umjetničke knjige....)

Novim akvizicijama nastojimo obuhvatiti pristupe koji se bave poimanjem utopije / distopije u suvremenom društvu, bilo da se nadovezuju na istraživanje i reinterpretaciju modernističkog

naslijeđa ili revidiraju kulturalne forme, ideološke pretpostavke i ograničenja karakteristične za današnje vrijeme. Programom se dotičemo promjena u percepciji individualnih i kolektivnih identiteta, privatnog i javnog, anonimnosti i *celebrity* kulture uvjetovane globalizacijskim i informacijskim procesima, koje su nastupile smjenom društveno-političkih ustroja od kraja osamdesetih godina. Pritom medij skulpture aktualiziramo kao prošireno polje koje obuhvaća granice između tijela i prostora, tijela koje se aktivno upisuje u prostor, i istodobno njime biva opisano pa i omeđeno. Izbor radova vodi se premetanjem percepcijskih predodžbi, uvriježenih perspektiva i konvencija prostornih raspodjela, propitivanjem tradicionalne konfiguracije identiteta. Među ciljanim umjetnicima u prijedlogu otkupa navode se autori s kojima MMSU bilježi usku suradnju u nedavno ostvarenim izložbenim programima.

Zbirka fotografije

Kao jedna od najmlađih zbirki osnovanih unutar MMSU u Rijeci, zbirka fotografije broji 625 kataloških jedinica. Počinje s malobrojnim primjercima crno-bijele fotografije međuratne faze Toše Dabca, a nastavilo u poslijeratnim pedesetima djelom Ante Brkana te primjercima iz opusa Slavke Pavić i Leopolda Fischera. Razvoj fotoamaterizma u šezdesetima i sedamdesetima popraćen osnivanjem fotoklubova, donio je nekoliko riječkih autora, od kojih Zbirka u najvećem broju sadrži fotografije Viktora Hreljanovića. Paralelno, u sedamdesetima se razvija i konceptualna struja koja u fotografiju donosi eksperiment i uvažavanje u kontekstu vizualne umjetnosti (Željko Jerman, Mladen i Sven Stilinović). Općenito gledajući, to je razdoblje strukturalnih i plastičkih kvaliteta fotografije u duhu modernizma, što se pokazuje u nekoliko bitnih smjernica: interes za geometrijsku strukturu i oblikovnu raznolikost stvarnosti, eksperiment potaknut konceptualnom umjetnosti, fotodokumentiranje procesualnih i performativnih umjetnosti u tradiciji novih umjetničkih praksi. Fotoreportaža u kojoj su se fotografi obučavali i usavršavali u osamdesetima, u Zbirci je zastupljena kod Damira Krizmanića-Krize čiji je rad zabilježio vrijeme najvećega gospodarskog prosperiteta Rijeke i razvoj subkulture u osamdesetima. Promjenama koje su uslijedile u devedesetima, pritom mislimo i na društvene i institucionalne promjene, stvorena je nova situacija u kojoj su se dotadašnji fotografi-amateri i fotoreporter ili prestali baviti fotografijom ili su joj se posvetili autorski (Boris Cvjetanović, Ranko Dokmanović, Damir Fabijanić). Fotografija se sve više koristila i u mediju instalacije, što se poklopilo s institucionalnom podrškom fotografiji (Vlasta Delimar, Ivan Šeremet, Sandro Đukić, Dan Oki). U tradiciji novih umjetničkih praksi, fotografija je našla mjesto u performativnoj umjetnosti kao fotodokument efemernih intervencija i procesa (Đorđe Jandrić, Zlatko Kutnjak, Igor Eškinja, Igor Grubić, Izabela Peculić-Stančić).

Cilj skupljanja. Na samom početku namjera je bila prikupljati građu u rasponu od epohe moderne do suvremenog doba, s naglaskom na internacionalizaciji obzirom da je Muzej Grada Rijeke oduvijek skupljao lokalne i nacionalne autore, a broji nešto više od 6000 kataloških jedinica. Međutim ubrzo je postalo jasno da prioritet nadopunjavanja nedostatno

zastupljenih umjetničkih strujanja nije održiv s obzirom na nemogućnosti agilnih akvizicija. Stoga se od 2010. kada je MMSU organizirao prvi Rijeka foto festival, odlučilo preusmjeriti cilj skupljanja na najrecentniju produkciju na području fotografije. To ne znači samo ići u korak s vrlo brzim razvojem ne samo tehnoloških mogućnosti fotografije u digitalnom dobu, već i razvoj specifičnih semantičkih sustava suvremenog jezika umjetnosti, neminovno i fotografije. Muzej je Zbirku obogatio donacijama suvremenih međunarodnih autora pejzažne žanrovske orijentacije (Marcus Doyle (Engleska), Isabelle Hayeur (Canada), SofijaSilvia(Hrvatska), Chrystel Lebas (Francuska).

Na temelju tih smjernica za 2018. godinu Stručno vijeće MMSU-a predlaže otkup s područja pejzažne fotografije.

Zbirka plakata

Zbirka je primarno dokumentarna, fokusirana na izložbeni plakat, sakupljen razmjenama i donacijama. Najveći je dio radova iz druge polovice 20. st., a sadrži plakate posvećene pojedinim izložbenim programima u regiji. Najznačajniji su plakati u izdanju Muzeja moderne i suvremene umjetnosti putem kojih se, od početka djelovanja 1949. prati razvoj programske orijentacije ustanove, ali i mijene kulturne politike te tehničkih i estetskih trendova. Među upečatljiva vizualna rješenja ubrajaju se plakati s izložbi koje su se održavale kroz duže vremensko razdoblje, poput *Salona*, *Bijenala mladih Jugoslavije* ili *Međunarodne izložbe crteža*. Iako ne toliko brojni, zasebno mjesto zauzimaju plakati koji odražavaju sadržaj riječkoga novog vala i omladinske (sub)kulture osamdesetih godina.

Cilj skupljanja. Buduće akvizicije plakata temelje se uglavnom na muzejskim izdanjima.

Zbirka medijske umjetnosti, filma i videa

Zbirka uglavnom okuplja autore hrvatske videoprodukcije od njezinih početaka iz vremena novih umjetničkih praksi 70-ih do danas, prateći razvoj od analognog do digitalno manipuliranog videa, od društvu okrenutoga do autoreferencijalnog promišljanja. Videoinstalacija pokazuje poveznice s drugim umjetničkim vrstama – fotografijom i skulpturom, upućujući na prirodni milje pokretne slike i podrijetlo njezine pokretljivosti, prirodnog stanja stvari tijekom života. Istraživanja u području zvuka Zbirka uglavnom sadrži u obliku audio-videoinstalacija, što pokazuje da su radovi tipično muzejsko-galerijskog formata, osim iznimke pionirskog internetskog projekta koji otpor muzealizaciji pokazuje naslanjajući se na vremenost, procesualnost, mnogostrukost i dislociranost.

Cilj skupljanja. Strategija otkupa temelji se na tematiziranju najosobitijih metoda u medijskoj umjetnosti te načinu povezanosti medija filma s novo-medijskim praksama. Posebnu problematiku unutar skupljanja novomedijskih radova predstavlja njezino opiranje muzealizaciji, koja uz bok ide brzom zastarijevanju tehnologija, odnosno sve bržem razvoju novih alata i sredstava za prezentaciju. Prikupljanje radova za ovu Zbirku usmjeren je na skupljanje suvremenih stremljenja u domaćoj i inozemnoj produkciji koji u svim segmentima pokazuje karakteristike i boljke novomedijskog jezika: procesualnost, mnogostrukost, mrežnost, participacija, slojevitost i dislociranost.

Specijalizirane zbirke Romolo Venucci (553 inventarne jedinice), Božidar Rašica (1522 inventarne jedinice), Slavko Grčko (354 inventarne jedinice), Mirko Ilić (144 inventarne jedinice) sačinjavaju radovi jednoga autora. Zbirka Romolo Venucci djelomično je dobivena kao donacija, a određeni broj djela je otkupljen. Radovi Božidara Rašice Muzeju su oporučno ostavljeni, a zbirke Slavko Grčko i Mirko Ilić u cijelosti su otkupljene. S obzirom na to da svaka od navedenih zbirki predstavlja veći broj radova pojedinog autora te da oni na jezgrovit način predstavljaju cijeli ili dio autorova opusa, nove akvizicije u specijaliziranim zbirkama nisu prioritet u postojećoj strategiji nabave muzejske građe.

A handwritten signature in blue ink, consisting of two distinct, stylized parts that appear to be initials or a name.